

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลทรายทอง
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นายพงษ์ศักดิ์ ภูพลผัน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลทรายทองฉบับนี้ จัดทำขึ้นตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการของตำบล โดยการจัดทำเวทีชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบล ภายใต้หลักการที่ชุมชนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดแผนพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง ภายใต้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนาอาชีพการเกษตรโดยมุ่งการสร้างรายได้ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในการพัฒนาการผลิตด้านการเกษตร ภายใต้ศักยภาพของพื้นที่และชุมชน และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง และรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนที่ยั่งยืน

ดังนั้น การจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ตามแผนพัฒนาการเกษตรของตำบลทรายทอง ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตรของตำบลนี้ได้เป็นอย่างดีต่อไป

นายพงษ์ศักดิ์ ภูพลผัน
เลขานุการศูนย์บริการฯ ตำบลทรายทอง
สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก
พฤษภาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๒
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๒
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๓
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๓
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๔
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๗
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลทรายทอง	๙
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๙
๒.๒ วิเคราะห์ปัญหาของตำบล	๑๐
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๑๕
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลทรายทอง	๑๗
แนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลทรายทอง	๑๗
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

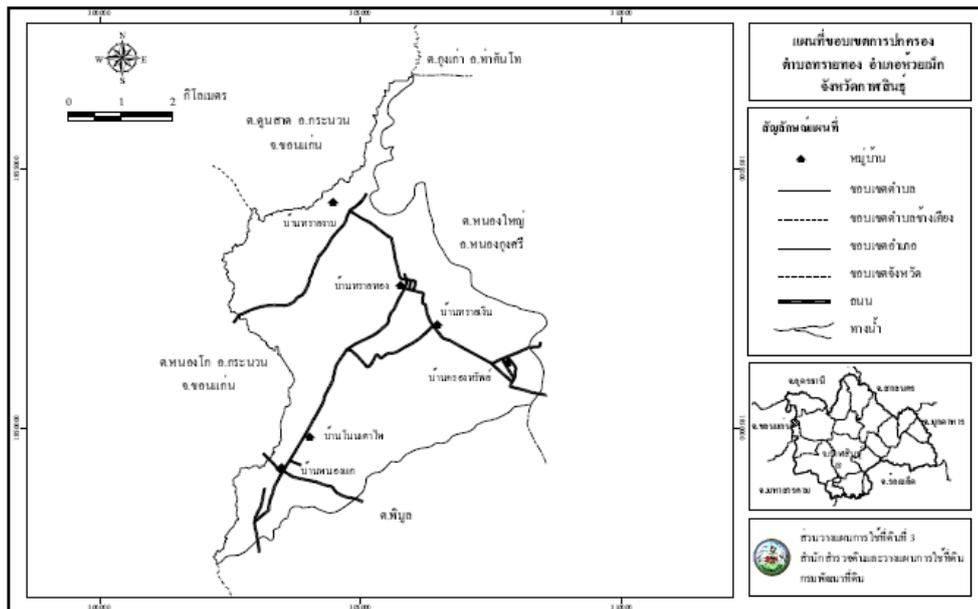
ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ และอาณาเขตติดต่อ

ตำบลทรายทอง มีเนื้อที่ ๑๕,๘๖๕ ไร่ อยู่ในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอห้วยเม็ก ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จรด	ตำบลคูนสาด อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	จรด	ตำบลพิมูล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	จรด	ตำบลหนองใหญ่ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก	จรด	ตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

ตำบลทรายทอง อยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ ๑	บ้านโนนเตาไห	หมู่ที่ ๔	บ้านครองทรัพย์
หมู่ที่ ๒	บ้านทรายงาม	หมู่ที่ ๕	บ้านทรายทอง
หมู่ที่ ๓	บ้านทรายเงิน	หมู่ที่ ๖	บ้านหนองแก

รูปที่ 2-1 แผนที่ขอบเขตการปกครอง ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพ แสดงที่ตั้งตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ตาราง แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านโนนเตาไผ่	นายสมบัติ ปรุรัตน์	๐๙๖-๕๔๔๒๙๓๔	
๒	บ้านทรายงาม	นายสุพรม แสงจันทร์	๐๙๗-๒๒๐๕๓๓๙	
๓	บ้านทรายเงิน	นายอุดม วิชา	๐๙๒-๙๐๑๔๔๒๒	
๔	บ้านครองทรัพย์	นายประเสริฐ อาชาราช	๐๙๖-๘๘๖๔๕๒๑	
๕	บ้านทรายทอง	นายจันทร์ สิงห์สุธรรม	๐๙๕-๑๙๑๔๗๕๖	
๖	บ้านหนองแก	นายประพันธ์ อาชาราช	๐๙๕-๖๖๕๙๒๘๑	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอห้วยเม็ก กรมการปกครอง (เมษายน ๒๕๖๑)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

สภาพพื้นที่ตำบลทรายทอง เป็นที่ราบและเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย ๒๒๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยพื้นที่ราบมีความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๒,๖๖๐ ไร่ หรือร้อยละ ๑๖.๗๗ ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเนินดินกระจายอยู่ทั่วไปทั้งตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๑๒,๕๒๘ ไร่ หรือร้อยละ ๗๘.๙๖ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ทั่วไปทั้งตำบล โดยเป็นที่ลุ่มใช้ทำนา ๙๕๔ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๐๑ ของเนื้อที่ตำบล เป็นที่ดอนใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชไร่ ๑๑,๕๗๔ ไร่ หรือร้อยละ ๗๒.๙๕ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนที่เหลือจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ ชุมชน และแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ ๔๖๑ และ ๒๑๖ ไร่ หรือร้อยละ ๒.๙๑ และ ๑.๓๖ ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ และฤดูกาล

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna Climate : Aw) ซึ่งเป็นลักษณะอากาศที่มีฤดูแล้งสลับฤดูฝนอย่างเด่นชัด ลักษณะอากาศเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากตำบลทรายทองตั้งอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงสามารถแบ่งฤดูกาลออกได้เป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว และ ฤดูร้อน ดังนี้

๑) ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันทำให้เกิดฝนตกชุก

๒) ฤดูหนาว เริ่มในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

๓) ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้

๑.๓.๒ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

๑) อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ๒๖.๗ องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน ๒๙.๑ องศาเซลเซียส ค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๓๒.๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคม คือ ๒๒.๐ องศาเซลเซียส ค่าอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๒.๑ องศาเซลเซียส

๒) ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ ๗๔.๐ ค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุดในเดือนสิงหาคมร้อยละ ๘๓ และค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคมร้อยละ ๖๔

๓) ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดทั้งปี ๑,๒๙๐.๔ มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวมตลอดปี ๑๐๖.๑ วัน จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยมีมากอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ค่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในเดือนกรกฎาคม ๒๔๑.๔ มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยรวม ๑๕.๘ วัน ในเดือนสิงหาคม มีการกระจายตัวของฝนดีสุด คือ มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวมมากที่สุด ๑๖.๒ วัน

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

ตำบลทรายทองมีทั้งทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงชนบท (ลาดยาง) เส้นทางหลักที่สำคัญในตำบล เส้นทางแรกจากที่ว่าการอำเภอห้วยเม็กไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๑๐ (สายฮองฮี-กระนวน) ถึงสามแยกบ้านชัยศรีเลี้ยวขวาเข้าสู่เขตตำบลพิมูลตามถนน รพช. ชัยศรี-ทรายทองผ่าน หมู่ที่ ๖ และหมู่ที่ ๑ เส้นทางที่ ๒ เป็นถนนของกรมโยธาธิการสายบ้านหาดทรายมูล-โนนเตาไห หนองแก ระยะทาง ๔.๕ กิโลเมตร ผ่านบ้านเดชอุดม หมู่ที่ ๑ ตำบลพิมูล เข้าสู่บ้านหนองแก หมู่ที่ ๖ เส้นทางที่ ๓ ถนนของกรมโยธาธิการหาดทรายมูล-ครองทรัพย์ผ่านบ้านครองทรัพย์ หมู่ที่ ๔ ส่วนเส้นทางคมนาคมในหมู่บ้านนั้น มีทั้งถนนคอนกรีตและถนนลูกรัง

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลทรายทองมีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภค-บริโภค จำนวน ๕ แห่ง แหล่งน้ำทั้ง ๕ แห่งเคยเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและได้ดำเนินการปรับปรุงก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อเพียงพอกับการอุปโภคและบริโภคของประชาชน ดังนี้

ลำห้วย	๒	แห่ง	สระน้ำ	๑๐	แห่ง
หนองน้ำ	๒	แห่ง	บ่อน้ำตื้น	-	แห่ง
ลำคลอง	๑	แห่ง	บ่อบาดาล	๖	แห่ง
บึง	-	แห่ง	อ่างเก็บน้ำ	๑	แห่ง
แม่น้ำ	-	แห่ง	ฝาย	๑๖	แห่ง
อื่นๆ (ระบุ)	-	แห่ง	ท่อเหลี่ยม	๑๔	แห่ง

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คริวเรือนที่ทำนาเป็นอาชีพหลักลำดับแรกมีร้อยละ ๗๖.๘๙ ของจำนวนคริวเรือนทั้งหมด โดยมีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย ๓ คน/คริวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการรับจ้างและค้าขาย นอกจากนี้ยังพบว่า มีจำนวนคริวเรือนที่สมาชิกออกไปทำงานนอกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๑ ของจำนวนคริวเรือนทั้งหมด และประชากรที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป และไม่มีงานทำเพียงร้อยละ ๑.๗๕ ของจำนวนประชากรทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สปก.) พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลังโรงงาน ถั่วลิสง ข้าวโพดหวาน ไม้ยืนต้น (ยางพารา) ไม้ผลต่าง ๆ และพืชผักต่าง ๆ

การถือครองที่ดิน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (๒๕๔๙) รายงานว่าจำนวนคริวเรือนเกษตรมีอยู่ร้อยละ ๙๕.๐๒ ของคริวเรือนทั้งตำบล มีการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเฉลี่ย ๒๓.๕๖ ไร่ต่อคริวเรือน ไม่มีเนื้อที่ทำการเกษตรที่อยู่ในเขตชลประทาน และมีจำนวนคริวเรือนที่ร่อนใช้น้ำฝนอย่างเดียว เพื่อทำการเกษตรคิดเป็นร้อยละ ๕๖.๙๗ ของจำนวนคริวเรือนทั้งตำบล รองลงมาร้อยละ ๒๗.๐๙ และ ๑๗.๑๓ ใช้น้ำทำการเกษตรจากหนอง/บึง และห้วย/ลำธาร โดยมีคริวเรือนเกษตรที่ทำกินแบบผสมผสาน หรือจัดการที่ดินตามหลักการทฤษฎีใหม่ ๑๔ คริวเรือน เนื้อที่รวม ๗๐ ไร่ แผนพัฒนาการเกษตรของตำบลทรายทองรายงานว่ เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็น

ของตนเองร้อยละ ๘๕ ที่ต้องเช่าที่ดินทำกินมีเพียงร้อยละ ๑ และที่เหลือเป็นที่ของผู้อื่น(บิดา มารดาและญาติ) สำหรับเอกสารในที่ทำกินซึ่งเป็นของตนเองนั้น ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์เป็น น.ส.๓ ก และโฉนด

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมา โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอห้วยเม็ก กรมการปกครอง ณ เดือน ตุลาคม ๒๕๕๙ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๒,๖๐๓ คน เป็นชาย ๑,๓๕๖ คน หญิง ๑,๒๔๗ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๗๙๔ ครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย ๑๐๗ คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรช่วงแรกเกิด - ๑๗ ปีเต็ม ร้อยละ ๒๐.๔๐ ช่วงอายุ ๑๘ - ๖๐ ปี ร้อยละ ๖๘.๕๐ และอายุมากกว่า ๖๐ ปี ร้อยละ ๑๑.๑๐

หมู่	บ้าน	ชื่อผู้นำ	ตำแหน่ง	ครัวเรือน	ประชาชน		
					ชาย	หญิง	รวม
๑	โนนเตาไ้	นายสมบัติ ปรุรัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน	๒๐๙	๓๔๗	๓๓๓	๖๘๐
๒	ทรายงาม	นายสุพรม แสงจันทร์	ผู้ใหญ่บ้าน	๑๐๓	๑๙๓	๑๖๐	๓๕๓
๓	ทรายเงิน	นายอุดม วิชา	ผู้ใหญ่บ้าน	๗๒	๑๓๒	๑๒๑	๒๕๓
๔	ครองทรัพย์	นายประเสริฐ อาษาราช	กำนันตำบล	๗๔	๑๑๕	๑๒๒	๒๓๗
๕	ทรายทอง	นายจันทร์ สิงห์สุธรรม	ผู้ใหญ่บ้าน	๑๙๐	๓๒๒	๒๙๐	๖๑๒
๖	หนองแก	นายประพันธ์ อาษาราช	ผู้ใหญ่บ้าน	๑๕๖	๒๔๗	๒๒๑	๔๖๘
รวม				๗๙๔	๑,๓๕๖	๑,๒๔๗	๒,๖๐๓

(ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอห้วยเม็ก ณ เดือน ตุลาคม ๒๕๕๙)

๑.๖.๓ การศึกษา

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของตำบลทรายทอง พบว่า ประชากรอายุ ๑๕ - ๖๐ ปีเต็ม ร้อยละ ๘๙ อ่าน เขียนภาษาไทยและคิดเลขอย่างง่ายได้ เด็กอายุ ๖ - ๑๔ ปี ร้อยละ ๑๐๐ ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หรือเทียบเท่า และที่ไม่ได้เรียนต่อมีงานทำ ร้อยละ ๘๐ ด้านการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ปัญหาคือ การศึกษายังไม่สามารถที่จะแข่งขันกับเมืองใหญ่ๆ ได้

๑.๖.๔ สาธารณสุข

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานตำบลทรายทอง พบว่า ประชาชนกรส่วนมากมีสุขภาพที่ดี มีการคัดกรองสุขภาพให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง โรคที่มักเกิดแก่ประชากรในชุมชน เช่นกัน ได้แก่ โรคความดัน เบาหวาน โรคเอดส์ โรคไข้เลือดออก มือ-ปาก-เท้าในเด็ก และโรคอื่นๆ อีกมาก มีสถิติเข้ารับการรักษาพยาบาล ปัญหาคือประชาชนบางรายไม่ยอมไปคัดกรองหรือตรวจสุขภาพประจำปี การแก้ไขปัญหา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล ได้จัดกิจกรรมร่วมมือกันรณรงค์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญใน

เรื่องนี้ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ต้องเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน บางครัวเรือนไม่ได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การใช้ยาเพื่อบำบัดอาการเจ็บป่วยที่ไม่เหมาะสม การออกกำลังกายยังไม่สม่ำเสมอ และประชากรส่วนมากไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ

(๑) หน่วยงานด้านสาธารณสุข

- โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑ แห่ง
- เตียงคนไข้ จำนวน ๓ เตียง
- ศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน ๖ แห่ง
- คลินิกเอกชน จำนวน - แห่ง

(๒) สถานการณ์/ปัญหาสุขภาพ (ตำบลทรายทอง)

ลำดับที่	โรค ที่ต้องเฝ้าระวังทางด้านระบาดวิทยา	ผู้ป่วย (ราย)	ผู้เสียชีวิต (ราย)
๑	โรคอุจจาระร่วง	๒๓	๐
๒	โรคระบบทางเดินอาหาร อาหารเป็นพิษ	๕	๐
๓	โรคไข้เลือดออก	๐	๐
๔	โรคปอดบวม	๐	๐
๕	โรคตาแดง	๘	๐
๖	โรคคางทูม	๒	๐
๗	โรคสงสัยหูดับ	๐	๐
๘	โรคหนองใน,ซิฟิลิส	๑	๐
๙	โรคไข้ไม่ทราบสาเหตุ	๐	๐
๑๐	โรคมือเท้าปาก	๔	๐
๑๑	โรคอีสุกอีใส	๔	๐

ที่มา: จาก ระบบรายงาน R ๕๐๖ รพ.สต.ทรายทอง ณ เดือน ตุลาคม ๒๕๕๙

๑.๖.๕ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลทรายทองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙ และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ ๑ มีวัด ๕ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๑ แห่ง นอกจากนี้ยังมีงานประเพณีประจำปีต่าง ๆ ดังนี้

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือน มกราคม
- แห่ช้างสืบสานประเพณีบุญผะเหวด ประมาณเดือน เมษายน

- ประเพณีรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ ประมาณเดือน เมษายน
(เทศกาลวันสงกรานต์)
- ประเพณีบุญบั้งไฟ ประมาณเดือน มิถุนายน
- ประเพณีวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม ตุลาคม พฤศจิกายน
ประชาชนในเขตตำบลทรายทองได้อบรมเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทำเครื่องจักสานใช้
สำหรับในครัวเรือน วิธีการทอเสื่อจากต้นกก และวิธีการจับปลาตามธรรมชาติ ประชากรร้อยละ ๘๘ % พูด
ภาษาอีสาน

๑.๖.๖ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

ตำบลทรายทอง มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจาก
หน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและ/
เทศบาล ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรจำนวน ๑ กลุ่ม (กลุ่มทำไร่) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๔ กลุ่ม (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
โนนเตาไห กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทรายเงิน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรครองทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองแก) กลุ่ม
ยุวเกษตรกร ๑ กลุ่ม (กลุ่มยุวเกษตรกรโนนเตาไห) นอกจากนี้ยังมีวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อนำภูมิปัญญาและ
ทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผลิตสินค้า บริการหรือการอื่นๆ และเพื่อเชื่อมโยงสินค้าใน
เครือข่าย เป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้นอีกทั้งสามารถจดสิทธิบัตร และขอการรับรองจากส่วนราชการ
เช่น องค์การอาหารและยา และหน่วยงานมาตรฐานสินค้าอื่นๆได้ สามารถจำแนกได้ ๕ ประเภท ดังต่อไปนี้

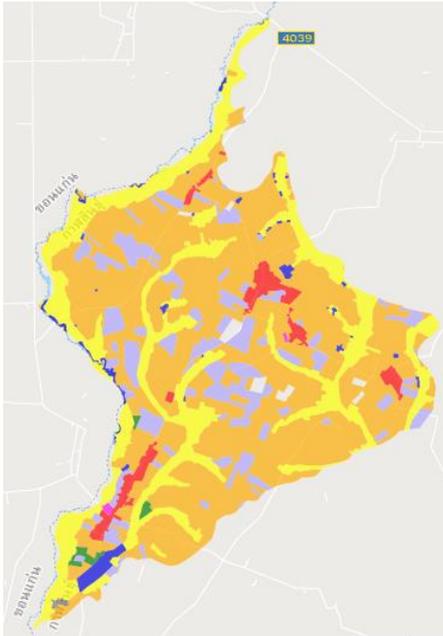
- ประเภทการผลิตและขยายพันธุ์พืช ได้แก่ ไร่นาสวนผสมบ้านครองทรัพย์
- ประเภทการผลิตประมง คือ กลุ่มเลี้ยงปลาบ้านหนองแก
- ประเภทการแปรรูปอาหาร คือ กลุ่มขนมครองทรัพย์
- ประเภทการเพาะเห็ดในโรงเรือน คือ กลุ่มเพาะเห็ดในโรงเรือนบ้านโนนเตาไหและบ้านทรายทอง
- ประเภทการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ คือ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดบ้านโนนเตาไห บ้านทรายเงิน

และบ้านทรายทอง

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน
เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลทรายทอง สามารถจำแนกการใช้
ที่ดิน คือ พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่นา พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่น้ำ พื้นที่ป่าไม้ และ
พื้นที่ไม้ผล พื้นที่อื่นๆ ซึ่งรายละเอียดแสดงในตาราง

ตำบลทรายทอง

ภาพ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน ๒๕๕๘-๒๕๕๙)

ตาราง แสดงสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑	พื้นที่ปลูกพืชไร่	๙,๑๒๑	๕๘.๙๘
๒	พื้นที่นา	๓,๖๖๙	๒๓.๗๒
๓	พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น	๑,๘๓๒	๑๑.๘๔
๔	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๔๘๕	๓.๑๓
๕	พื้นที่น้ำ	๒๔๙	๑.๖๑
๖	พื้นที่ป่าไม้	๗๖	๐.๔๙
๗	พื้นที่ไม้ผล	๑๖	๐.๑๔
๘	พื้นที่อื่นๆ	๑๕	๐.๐๙
รวม		๑๕,๔๖๓	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลทรายทอง

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๑) สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลทรายทอง มีจำนวน ๑ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นางสาววาสนา สีลุนใด บ้านเลขที่ ๗๑ หมู่ ๒ ตำบลทรายทอง เกษตรกรต้นแบบด้านการเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกผักปลอดสารพิษ และมันสำปะหลัง ต้องปรับความเป็น กรดเป็นด่างของดินให้เป็นกลาง หรือ pH ประมาณ ๖-๗ ซึ่งเหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของพืช ดังนั้น การปรับปรุงดิน จะใช้ปูนขาว และหินฝุ่น และหลังจากนั้น รองพื้นก่อนปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม /ไร่ การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้น้ำหมักชีวภาพฉีดพ่น

๒) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและทำไร่เป็นหลัก อาชีพเสริม ทำสวนยางพารา และทำสวนมะม่วง ดังนั้นสินค้าเกษตรหลักๆ คือ ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง รองลงมาได้แก่ น้ำยางพารา และมะม่วง

๓) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(๑) ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลทรายทอง มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๑,๑๘๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ รองลงมาพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย จำนวน ๑,๐๕๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๒ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑,๒๐๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙๘ ตามลำดับ (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๗)

(๒) มันสำปะหลัง

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง

ความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง พบว่าตำบลทรายทอง มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๓,๐๐๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๖๓ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๖ (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๗)

(๓) อ้อย

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

ความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง พบว่าตำบลทรายทอง มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๖,๐๑๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๗)

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลง

วัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๓,๖๙๓ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลทรายทอง มีผลผลิตเฉลี่ย ๔๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑๒.๕๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตาราง

ตาราง แสดงจำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๔๑๕	๓,๖๙๓	๔๔๐	๑๒.๕๐
ข้าวนาปี	๔๑๕	๓,๖๙๓	๔๔๐	๑๒.๕๐

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

<https://production.doae.go.th/>

๒.๒ วิเคราะห์ปัญหาของตำบล

ด้านกายภาพ

๑. ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
๒. ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ
๓. ปัญหาป่าไม้มีน้อย

ด้านชีวภาพ

๑. ปัญหาผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ
๒. ปัญหาโรคแมลงระบาด
๓. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง
๔. ปัญหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีมีไม่เพียงพอกับความต้องการ

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

๑. ปัญหาความยากจนไม่มีเงินทุน
๒. ขาดการรวมกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
๓. ปัญหาการว่างงานหลังการเก็บเกี่ยว
๔. ปัญหาสินค้าราคาแพง

ตาราง แสดงลำดับความสำคัญของปัญหา

ลำดับที่	ปัญหา	หมู่บ้านหรือชุมชนที่ ประสบปัญหา	หมู่บ้านที่จะต้อง แก้ไขโดยเร่งด่วน
๑.	ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ๑. ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
๒.	ปัญหาด้านการเกษตร ๑. ปัญหาขาดน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง ๒. ต้นทุนการผลิตสูง ๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๔. เพลี้ยแป้งระบาดในมันสำปะหลัง ๕. โรคและแมลงศัตรูข้าวระบาด ๖. ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี (ข้าว) ๗. โรคใบขาวในอ้อย	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน
๓	ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ๑. ถนนลูกรังไม่สะดวก ๒. ปัญหาความยากจน ๓. ปัญหาขาดเงินทุน ๔. ปัญหาค่าแรงงานต่ำ ๕. สินค้าราคาแพง	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้าน

ฝันของบุคคล

๑. อยากให้ดินดี ดินไม่แน่นปลูกพืชได้ง่าย
๒. อยากมีแหล่งน้ำทำการเพาะปลูก
๓. อยากมีความรู้ทางการเกษตร (พืช, สัตว์, ประมง)
๔. อยากเลี้ยงโค
๕. อยากปลูกข้าวได้ผลผลิตมากๆ

๖. อยากให้ผลผลิตราคาดี
๗. อยากมีเงิน
๘. อยากมีที่ทำกิน

ฝันของชุมชน

๑. อยากให้ดินดี ดินไม่แน่นปลูกพืชได้งาม
๒. อยากมีแหล่งน้ำทำการเพาะปลูก
๓. อยากให้ประชาชนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในครอบครัวและชุมชน
๔. อยากปลูกข้าวได้ผลผลิตมากๆ ผลผลิตราคาดี
๕. อยากให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดี มีอากาศบริสุทธิ์
๖. อยากให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนสามัคคีกันร่วมแรงร่วมใจพัฒนาชุมชนทุกด้าน
๗. อยากเลี้ยงโคและมีกลุ่มเลี้ยงโคเพื่อจำหน่าย

ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตาราง แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระตงนาไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดน้ำ - ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	<ul style="list-style-type: none"> - แก้ไขโดยปรับกระตงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้ นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape) - ใสปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p>

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดที่สำคัญ) ๒.๑ ข้าว	- ราคาผลผลิตตกต่ำ - อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ	- ประกอบอาชีพเสริม - สร้างตลาดแบบขายตรง (ขายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อโดยตรง) - เลือกขายสินค้าให้กับจตุรรับซื้อที่อยู่ใกล้ที่สุด	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	- ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปข้าว	- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลทรายทอง ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิชี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตาราง แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร</p> <p>๒. เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องการแปรรูป</p>
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก</p> <p>๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม</p> <p>๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว</p> <p>๔. พื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน</p> <p>๒. บางพื้นที่มีน้ำท่วมขัง</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
  - ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
  - ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
  - ๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
  - ๒.๑ การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตจากข้าว

๓. กลยุทธ์ป้องกัน
  - ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
  - ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ
  - ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลทรายทอง

แนวทางการพัฒนาการเกษตรตำบลทรายทอง

แนวทางที่จะนำมาแก้ไขปัญหาทางการเกษตรสามารถแยกออกได้ทั้งหมด ๓ แผนงาน คือ

๑. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี

- โครงการฝึกปลอดภัยจากสารพิษ
- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลา
- โครงการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- โครงการส่งเสริมการเพาะเห็ดในโรงเรือน
- โครงการส่งเสริมไร่นาสวนผสมเพื่อแก้ไขปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ
- โครงการปลูกไม้ผลสวนหลังบ้าน

๒. แผนการลงทุน (ธุรกิจชุมชน)

- โครงการแปรรูปอาหารในกลุ่มแม่บ้าน

๓. แผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- โครงการลดการใช้สารเคมี

โครงการส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง
- สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

๒. หลักการและเหตุผล

ตามที่คณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้กรมส่งเสริมการเกษตร จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ของเกษตรกรและเป็นจุดประสานงานระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานในภาครัฐ และเอกชน ภายใต้ศูนย์บริการฯ มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จัดให้มีการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรตามความต้องการของเกษตรกรอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตรและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร
๒. เพื่อเป็นแหล่งประสานงานระหว่างภาครัฐและเกษตรกร
๓. เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารงานภายใต้ศูนย์
๔. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในระดับตำบล
๕. เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

๔. เป้าหมาย

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลทรายทอง

๕. สถานที่ดำเนินการ

ที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลทรายทอง

๖. แผนการดำเนินงาน

ระหว่าง มกราคม ๒๕๖๑ - ธันวาคม ๒๕๖๕

๗. วิธีดำเนินการ

ประชุมคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลทรายทอง

๘. งบประมาณ

๑. ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมคณะกรรมการ ๑๕ คนๆละ ๕๐ บาท /๑๒เดือน เป็นเงิน ๙,๐๐๐ บาท
๒. ค่าวัสดุปรับปรุงศูนย์ ฯ เป็นเงิน ๑๑,๐๐๐ บาท
๓. ค่าฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

รวม ๓ ครั้ง ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลตอบแทนของโครงการ

๑. เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนา เกิดความเข้มแข็งในชุมชน
๒. เกษตรกรมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์จากศูนย์บริการฯ

โครงการส่งเสริมไร่นาสวนผสม

๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง
- สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

๒. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรตำบลทรายทอง มีอาชีพในการปลูกพืชเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรส่วนมากจะปลูกพืชชนิดเดียว ไม่ปลูกพืชหลายอย่าง ทำให้ผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะมีมากจนล้นตลาด ส่งผลให้ราคาตกต่ำ การปลูกพืชแบบไร่นาสวนผสมได้ เพราะสามารถแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำได้และมีรายได้กระจายตลอดปี ลดความเสี่ยงเรื่องราคาได้

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร
๒. เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ
๓. เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี

๔. เป้าหมาย

หมู่ที่ ๑ - ๖ ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

๕. สถานที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑ - ๖ ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. แผนการดำเนินงาน

ระหว่าง มกราคม ๒๕๖๑ - ธันวาคม ๒๕๖๕

๗. วิธีดำเนินการ

จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เรื่อง การทำไร่นาสวนผสมและศึกษาดูงาน

๘. งบประมาณ

๑. ค่าเหมารถศึกษาดูงาน ๑ คัน ๆ ละ ๘ - ๒๐ - ๐๐ บาท	จำนวน ๑ วัน เป็นเงิน ๘,๕๐๐ บาท
๒. ค่าอาหารกลางวันวันฝึกอบรม จำนวน ๑ มื้อ ๖๐ คน ๆ ละ ๗๕ บาท	เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท
๓. ค่าอาหารว่างวันฝึกอบรม เช้า-บ่าย จำนวน ๖๐ คน ๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
๔. ค่าเบี้ยเลี้ยง จำนวน ๖๐ คน ๑ วัน ๆ ละ ๑๒๐ บาท	เป็นเงิน ๗,๒๐๐ บาท
๕. ค่าตอบแทนวิทยากร ๒ คน ๆ ละ ๖ ชม. ๆ ละ ๒๐๐ บาท	เป็นเงิน ๓,๖๐๐ บาท
๖. ค่าวัสดุฝึกอบรม	เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
	รวมเป็นเงิน ๓๑,๘๐๐ บาท
	รวม ๓ ครั้ง ๑๒๗,๒๐๐ บาท

๙. ผลตอบแทนของโครงการ

๑. เกษตรกร จำนวน ๑๘๐ คน ใน ๗ หมู่บ้าน จะมีความรู้การทำไร่นาสวนผสม
๒. เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี
๓. แก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด

โครงการอบรมการแปรรูปผลผลิตในกลุ่มแม่บ้าน

๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง
- สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

๒. หลักการและเหตุผล

ตำบลทรายทอง เป็นตำบลที่ชุมชนประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก เช่นเดียวกับเกษตรกรจากพื้นที่อื่น ปัญหาการประกอบอาชีพการเกษตรที่พบเป็นประจำคือ ราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตจะออกสู่ตลาดพร้อม ๆ กัน ถ้าหากนำวัตถุดิบจากการเกษตรมาแปรรูปสำหรับเก็บไว้ในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม ก็จะช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกร
๒. เพื่อเป็นการถนอมอาหาร
๓. เพื่อแก้ไขราคาผลผลิตตกต่ำ
๔. เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๔. เป้าหมาย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๓ กลุ่ม ๆ ละ ๓๐ คน

๕. สถานที่ดำเนินการ

- ๒๑ -

หมู่ที่ ๑ - ๖ ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. แผนการดำเนินงาน

ระหว่าง มกราคม ๒๕๖๑ - ธันวาคม ๒๕๖๕

๗. วิธีดำเนินการ

คัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความสนใจ และสถานภาพของกลุ่มมีความเข้มแข็ง อบรมเชิงปฏิบัติการด้านการแปรรูปผลผลิต ศึกษาดูงานจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

๘. งบประมาณ

๑. ค่าวัสดุอบรมและสาธิต ๓ กลุ่ม ๗ ละ	เป็นเงิน	๓๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าเบี้ยเลี้ยงวิทยากร ๕ ชั่วโมง ๗ ละ ๓๐๐ บาท ๓ กลุ่ม	เป็นเงิน	๔,๕๐๐ บาท
๓. ค่าศึกษาดูงาน ๓ กลุ่ม ๗ ละ ๓,๕๐๐ บาท	เป็นเงิน	๑๐,๕๐๐ บาท
	รวมเป็นเงิน	๔๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลตอบแทนของโครงการ

๑. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๓ กลุ่ม (ประมาณ ๙๐ คน) ได้รับความรู้ในการแปรรูปผลผลิต
๒. นำความรู้ไปถนอมอาหารบริโภคและบริโภคในครัวเรือนและเพิ่มรายได้
๓. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๔. แก้ไขปัญหาการเน่าเสียของผลผลิต

โครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษผู้รับผิดชอบโครงการ

- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง
- สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

๒. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้ประกาศนโยบายการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก ซึ่งจะเริ่มในวันที่

มกราคม ๒๕๔๗ ในปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรจะได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตพืชอาหารต่าง ๆ ให้ปลอดภัยจากสารพิษอยู่แล้ว แต่ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น มักจะเป็นที่รับทราบและยอมรับกันในวงจำกัด รวมถึงในบางพื้นที่และบางโครงการยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้การผลิตพืชที่ปลอดภัยจากสารพิษ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถผลักดันให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างกว้างขวาง และสามารถตอบสนองนโยบายของรัฐบาลได้ทันสถานการณ์ จำเป็นที่สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก จะต้องมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษให้กว้างขวางกระจายไปทั่วอำเภอห้วยเม็ก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เป็นครัวของโลกได้ตามนโยบายของรัฐบาล

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิต การตรวจสอบรับรองการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ
๒. รณรงค์ให้เกษตรกรและผู้บริโภคตระหนักถึงการผลิตและบริโภคพืชที่ปลอดภัยจากสารพิษ

๔. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ผลิตพืช จำนวน ๕๐ ราย ได้รับข้อมูลความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษและพร้อมที่จะผลิตพืชให้ปลอดภัยจากสารพิษ

๕. สถานที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑ - ๖ ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระหว่าง พฤษภาคม ๒๕๖๑ - กันยายน ๒๕๖๕

๗. วิธีการดำเนินงาน

รายละเอียดโครงการ

๑. จัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่เกษตรกร เรื่อง การใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม, การใช้ชีววิธีและสารธรรมชาติในการควบคุมศัตรูพืช, การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ ในตำบลทรายทอง จำนวน ๕๐ คน ๑ วัน
๒. ศึกษาดูงาน เรื่อง การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อเพิ่มพูน ประสบการณ์ที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน ๒ วัน

๘. การบริหารโครงการ

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลทรายทอง

๙. งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ /แผนการใช้เงิน

จากองค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง เป็นเงิน ๕๘,๘๕๐ บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ค่าเหมารถศึกษาดูงาน จำนวน ๑ คัน ๆ ละ ๘,๕๐๐ บาท /วัน จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๗,๐๐๐ บาท
๒. ค่าอาหารกลางวันวันฝึกอบรม จำนวน ๑ มื้อ ๕๐ คน ๆ ละ ๗๕ บาท	เป็นเงิน ๓,๗๕๐ บาท
๓. ค่าอาหารว่างวันฝึกอบรม เข้า-บ่าย จำนวน ๕๐ คน ๆ ละ ๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท
- ๒๓ -	
๔. ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางวันศึกษาดูงาน จำนวน ๕๐ คน ๒ วัน ๆ ละ ๑๒๐ บาท	เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท
๖. ค่าเช่าที่พัก ๑ คืน ๕๐ คน ๆ ละ ๓๐๐ บาท	เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
๗. ค่าตอบแทนวิทยากร ๒ คน ๆ ละ ๖ ชม. ๆ ละ ๓๐๐ บาท	เป็นเงิน ๓,๖๐๐ บาท
๘. ค่าวัสดุฝึกอบรม	เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
รวมเป็นเงิน	๕๘,๘๕๐ บาท
รวม ๔ ครั้ง	๒๓๕,๔๐๐ บาท

๑๐. ผลตอบแทนของโครงการ/กิจกรรม

ผลตอบแทนของโดยตรง

๑. เกษตรกรปลูกผักได้ตามขั้นตอนของผักแต่ละชนิด
๒. เกษตรกรได้ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน
๓. เกษตรกรรู้จักอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติและรู้จักตัดสินใจ
๔. ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น

ผลตอบแทนทางอ้อม

๑. ระบบนิเวศน์สมดุลขึ้น ลดปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม
๒. เกษตรกรนำความรู้ไปถ่ายทอด และเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรรายอื่น

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๗

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีนํ้าแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายนํ้าเลวหรือค่อนข้างเลว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียวสีเทาแก่ดินล่างเป็นดินเหนียว สีนํ้าตาลอ่อน สีเทาหรือสีนํ้าตาลปนเทา พบจุดประสีนํ้าตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐ - ๗.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่มีนํ้าแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายนํ้าส่วนใหญ่ค่อนข้างเลว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว ดินมีสีนํ้าตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประสีนํ้าตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐-๖.๐ ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขาเป็นดินลึก มีการระบายนํ้าดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีนํ้าตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายนํ้าดี เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหยาบ ดินมีสีนํ้าตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ - ๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไมไกลนัก องวัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ ที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินแปร พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขาเป็นดินตื้น มีการระบายนํ้าดี เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดส่วนใหญ่เป็นหินกลมมน หรือเศษหินต่างๆ ถ้าเป็นดินปนเศษหินมักพบชั้นหินพื้นต้นกว่า ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีนํ้าตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐- ๖.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๔๙

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากวัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ วางทับอยู่บนชั้นดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินพื้นหรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินที่ต่างชนิดต่างยุคกัน พบบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินตื้นถึงตื้นมากถึงชั้นลูกรัง มีการระบายน้ำดีปานกลาง เนื้อดินบนบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนลูกรังหรือเศษหินทราย พบภายในความลึกก่อน ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือสีเหลือง และก่อนความลึก ๑๐๐ เซนติเมตร จะเป็นชั้นดินเหนียวสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีแดงและมีศิลาแลงอ่อนปะปนอยู่จำนวนมาก อาจพบชั้นหินทรายหรือหินดินดานที่ผุพังสลายตัวแล้วในชั้นถัดไป ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ - ๖.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุเนื้อหยาบที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินอัคนีพบบริเวณพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี เนื้อดินตอนบนช่วง ๕๐ เซนติเมตรเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหิน มักพบชั้นพบหินพื้นลึกกว่า ๑๐๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ - ๖.๐

แนวทางแก้ไขดินมีปัญหาจังหวัดกาฬสินธุ์

ดินเค็ม

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชทนเค็มและพืชชอบเค็ม เช่น ข้าวทนเค็ม และปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้โตเร็วที่มีรากลึก และในการปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนัก และมีน้ำชลประทานสำหรับใช้ในการเพาะปลูกด้วย

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน

ดินตื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชที่มีระบบรากสั้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลบางชนิดที่มีระบบรากไม่ลึกมากได้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น สาร พด.ต่างๆ

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ในกรณีที่ปลูกพืชไร่ ควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินร่วมด้วย

ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก และปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงการปลูกไม้ยืนต้นเพราะรากพืชไม่สามารถชอนไชลงไปดินชั้นล่างได้ ส่งผลให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้

ดินตื้นและมีความลาดชันสูง

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ควรปล่อยให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือไม้พุ่ม
- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ควรปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม เป็นต้น และควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก
- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่ทำการเกษตร เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝก ปลูกพืชสลับเป็นแถบ หรือปลูกพืชคลุมดินต่างๆ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดิน และพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ดินทรายจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรจัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปีร่วมกับปลูกพืชบำรุงดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ อาจใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อปรับโครงสร้างของดิน และเนื่องจากสภาพพื้นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดน้ำสูงจึงต้องจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะตามสภาพธรรมชาติดินชนิดนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ต่ำ
- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในแปลงควรปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซม นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ดินเหนียวจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรมีการไถหว่านร่อง เพื่อช่วยให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้นและควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปลูกพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ มีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น และจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง

พื้นที่ลาดชันเชิงชัน

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากมีความลาดชันสูงมาก เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดิน ควรรักษาไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติและสร้างสวนป่า หรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว
- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ จำเป็นต้องมีการศึกษาทรัพยากรของแต่ละพื้นที่หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชชนิดต่างๆ และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก และชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่างเพื่อรักษาเสถียรภาพของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

แนวทางการจัดการดินมีปัญหา(ดินทราย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
<p>ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง ๑.พันธุ์ไวต่อช่วงแสงปลูกได้เฉพาะ ฤดูนาปี ได้แก่ น้ำสะกวย ๑๙, หางยี ๗๑, เหนียวอุบล ๑, เหนียวอุบล ๒, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, เหนียวสันป่าตอง, ชุมแพ ๖๐, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, ขาวตาแห้ง ๑๗, กข 6, กข ๘ และ กข ๑๕ ๒.พันธุ์ไมไวต่อช่วงแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง ได้แก่ กข ๑, กข ๒, กข ๓, กข ๔, กข ๕, กข ๗, กข ๙, กข ๑๐, กข ๑๑, กข ๒๑, กข ๒๓, สุพรรณบุรี ๖๐ ๒, พิษณุโลก ๖๐-๒, ข้าวหอมคลองหลวง๑, ปทุมธานี1, สุรินทร์ และเหนียวสกลนคร ๓.พันธุ์ข้าวที่ทนเค็ม ได้แก่ ขาวดอกมะลิ๑๐๕, ขาวตาแห้ง ๑๗, คำผาย ๔๑, เก้ารวง ๘๘, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, กข ๑, กข ๖, กข ๗, กข ๘ และ กข ๑๕</p>	<p>- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระตังน้ำไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดน้ำ</p>	<p>แก้ไขโดยปรับกระตังน้ำให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape)</p>
	<p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p>	<p>แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ - โกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน - โกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงโกลบ - ปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด</p>
	<p>- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม</p>	<p>แนวทางแก้ไข และปรับปรุงดินเค็ม - เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก - ปล่อยให้น้ำขังในแปลง ๒-๓ วัน แล้วระบายออก จะช่วยลดความเค็มของดินได้ - ปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้ ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๔-๕ ตันต่อไร่อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ดินร่วนซุยและช่วยชะล้างเกลือออกไป ทำให้ความเค็มของดินลดลง ใส่วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ แกลบ และขี้เลื่อย เป็นต้น ซึ่งอัตราการใส่แกลบที่เหมาะสม ๒-๕ ตันต่อไร่ เพื่อให้ดินไม่แน่นทึบ รากพืชซอนไซได้สะดวก ทำให้ต้นข้าวแข็งแรงต้านทานโรคได้ดี โกลบพืชปุ๋ยสด ซึ่งได้แก่ โสนอัฟริกัน โสนคางคก และอื่นๆ ก่อนปลูกข้าวประมาณ ๓ เดือน แล้วโกลบเมื่อพืชปุ๋ยสดอายุ ๖๐ วัน และพักดิน ๓๐ วัน ก่อนปลูกข้าว</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/	ปัญหาและข้อจำกัด	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
-----------------------	------------------	---

ชนิดพืช	ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง(ต่อ)	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	- ควรปลูกไม้ยืนต้นที่ทนเค็ม เช่น ต้นกระถินออสเตรเลีย บนคันนาเพื่อลดการแพร่กระจายเกลือไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่เป็นดินเค็ม
	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ - อัตราปุ๋ย สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยให้ใส่ช่วงปักดำสำหรับนาหว่านใส่หลังข้าวงอก ๑๕-๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะเวลาแตกกอใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ ๓ ระยะเวลาออกช่อดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ - อัตราปุ๋ยสำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ช่วงปักดำ สำหรับนาหว่านใส่หลังข้าวงอก ๑๕ - ๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะเวลาออกช่อดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
----------------------------------	--	---

พืชไร่ และ พืชผัก	- ดินค่อนข้างเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ ตันต่อไร่ - โกลบพืชปุ๋ยสดจากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วดำ หรือ โสน ต่างๆ เมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก่อนปลูกพืช ๒ สัปดาห์ - ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าวหรือเศษพืชต่างๆ เพื่อรักษาความชื้นแกดิน - พัฒนาแหล่งน้ำเสริม เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ ทำให้ดินแห้ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง
อ้อย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันร่องพร้อมปลูกครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบเมื่ออ้อยอายุประมาณ ๒-๓ เดือน สำหรับอ้อยต่อ จะใช้ปุ๋ยและอัตราเดียวกันและใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังจากทำการตัดแต่งต่อ ประมาณ ๑-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ ๒-๓ เดือน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ อัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นแปลงปลูกและต้นอ้อย ทุก ๒๐ วัน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
----------------------------------	--	---

<p>มันสำปะหลัง</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ อัตรา ๗๕-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๗-๑๔ อัตรา ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุประมาณ ๑-๓ เดือน โดยใช้ข้างแถวปลูกแล้วพรวนกลบ</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการไถกลบพืชปุ๋ยสด เมื่ออายุ ๖๐ วัน และหว่านปุ๋ยคอกก่อนปลูก</p>
<p>ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓๐-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ครั้งเดียวก่อนปลูก หรือหลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวโพดอายุ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>ข้าวโพดฝักสด ได้แก่ข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียว</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองก้นหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุได้ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>

<p>การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช</p>	<p>ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p>	<p>แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ</p>
<p>แตงโม</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p>

	อาหารบางชนิด	ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๔-๑๐-๓๐ อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อแต่งโมอายุ ๓๐ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล
พืชผักต่างๆ พืชผักรับประทานใบ และลำต้น เช่นคะน้า ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และกะหล่ำดอก	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	แก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้ - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตร พด.๒ จำนวน ๑๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง โดยเจือจางด้วยน้ำ ๑๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดของพืช ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๑๐-๑๐ อัตรา ๕๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก ๕-๗ วัน ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุประมาณ ๓ สัปดาห์
พืชผักรับประทานผล เช่น พริก มะเขือเทศ มะเขือต่าง ๆ และแตงต่าง ๆ	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๖๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังย้ายกล้า ๗ วัน และครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๔๐-๕๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐-๑๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน โดยใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา ๓-๕ กิโลกรัมต่อหลุมตอนเตรียมหลุมปลูก - ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดิน ระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น(ต่อ)	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้งทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ

มะม่วง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามชนิดของพืช ดังนี้ - ก่อนปลูกรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกในอัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๓ กิโลกรัมต่อต้น - อายุ ๓ ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต จะแบ่งระยะการใส่ปุ๋ยเป็น ๔ ระยะ ดังนี้ ระยะบำรุงต้นหลังเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และให้ซ้ำอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ชุดที่ ๒ ระยะสร้างตาดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับมะม่วงอายุ ๒-๔ ปี มะม่วงอายุ ๕-๗ ปี ใส่อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และมะม่วงอายุ ๘ ปี ขึ้นไปใส่อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้น ระยะบำรุงผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ระยะปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น
มะขาม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี ดังนี้ ยังไม่ให้ผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้งต่อปี ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ ต้นและปลายฤดูฝน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ลำไย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น และใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้

		<p>อายุ ๑-๓ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>อายุ ๔ ปี ช่วงต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับใช้ปุ๋ยสูตร ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๐.๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก๗ วัน ประมาณ ๓ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน เพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่</p> <p>อายุ ๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต ให้กระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงพักตัวพร้อมต่อการออกดอกให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงติดผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ก่อนเก็บผลผลิต ๑ เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังเก็บผลผลิตใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัมต่อต้นและ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
กล้วย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตรา ๔.๕ กิโลกรัมต่อหลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง เมื่อกกล้วยอายุ ๑ เดือน ๔ เดือน และระยะออกดอก

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ยางพารา	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- รองกันหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อหลุมร่วมกับใช้ปุ๋ย

		<p>อินทรีย์ในอัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ในช่วงปีที่ ๒-๖ ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ โดยในปีที่ ๑ ใช้อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๒ ใช้อัตรา ๔๕๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๓ ใช้อัตรา ๔๖๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๔ ใช้อัตรา ๔๘๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๕ ใช้อัตรา ๕๒๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๖ ใช้อัตรา ๕๔๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้เศษใบยางพาราที่ร่วงหล่นทำปุ๋ยหมักสูตรพด. ๑ และผสมจุลินทรีย์ป้องกันโรคราและโคนเน่าของพืชโดยใช้สูตร พด.๓ โรยใส่ระหว่างแถวต้นยางพารา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่พร้อมนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นระหว่างแถวยางพาราที่โคนต้นสูงขึ้นมาจากพื้นดิน ประมาณ ๒ เมตร ทุก ๒ เดือน</p>
ยุคาลิปตัส	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารใกล้เคียงกัน อัตรา ๕๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ ๓ ครั้ง ครั้งแรกก่อนปลูกครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๑๕ วัน และครั้งที่ ๓ ในช่วงปลายฝน</p> <p>เมื่อยุคาลิปตัสอายุ ๒-๔ ปี ให้ใส่ปุ๋ยครั้งละ ๕๐ กรัมต่อต้น ในช่วงปลายฝน</p>
ไม้ผล - ไม้ยืนต้น	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- พื้นที่ที่มีความชันสูง ใส่ปุ๋ยแบบหลุม โดยขุดหลุมรอบโคน หรือสองข้างลำต้นแล้วกลบ</p> <p>- วางแนวปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ แล้วทำการหว่านพืชคลุมดิน</p>

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๑. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์.จำนวนประชากรในตำบลทรายทอง.
กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๕๔.ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทรายทอง สำนักงาน
เกษตรอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์. **แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทรายทอง (พ.ศ. ๒๕๕๕ –
๒๕๕๗)**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๒. **รายงานผลการวาดแปลง** แหล่งที่มา :
<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๑. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**
แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

เว็บไซต์ไทยตำบลดอทคอม. **ข้อมูลตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก กาฬสินธุ์** แหล่งที่มา :
<http://www.thaitambon.com/tambon/๔๐๐๖๐๒>

แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries15.html>

องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง. ๒๕๖๑.. **แผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)**. ตำบลทรายทอง
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์